

**ร่วมมือสรรค์สร้างสังคมการเรียนรู้:
การประชุมทางวิชาการระดับชาติ และประชุมใหญ่สามัญประจำปี พุทธศักราช 2560
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี**

นภลัย ทองปิ่น¹

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นรายงานสรุปการประชุมวิชาการระดับชาติในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2560 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ซึ่งมุ่งเน้นความตระหนักถึงบทบาทบรรณารักษ์และนักสารสนเทศต่อห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ในยุคประเทศไทย 4.0 และดิจิทัลไทยแลนด์ ทั้งทางด้านการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่สามารถร่วมมือกันด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออันนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการอ่าน การเรียนรู้แก่สังคมไทย

¹ บรรณารักษ์เชี่ยวชาญ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และประธานแผนกวิชาการคนที่ 2 ในคณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ประจำปี พ.ศ. 2560-2561

Together We Create Learning Society: an Annual Conference and Annual General Meeting of the Thai Library Association 2017

Naparlai Tongpan¹

Abstract

This article is a summary of the National Academic Conference at the Annual General Meeting of the Thai Library Association 2017 focused on the role of librarians and information specialists in libraries and learning resources in Thailand 4.0 and digital Thailand. Including follow-up on academic and professional advances in library and information science that can collaborate by creating a collaborative network that leads to a culture of reading and learning in Thai society.

Keywords: TLA, Learning Society, Libraries

¹ Librarian, Expert Level, Office of the University Library, Kasetsart University and President of Academic Affairs Division, 2nd Board of Directors, Thai Library Association, 2017-2018.

บทนำ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดการประชุมวิชาการเป็นประจำทุกปี เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักการศึกษา และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดทุกประเภทได้รับข่าวสารความรู้ที่เกี่ยวกับงานห้องสมุดและสารสนเทศศาสตร์ สำหรับการจัดประชุมวิชาการ ประจำปี 2560 ระหว่างวันที่ 26 – 28 มีนาคม 2561 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ มุ่งสร้างความตระหนักถึงบทบาทบรรณารักษ์และนักสารสนเทศต่อห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ในยุคประเทศไทย 4.0 และดิจิทัลไทยแลนด์ ทั้งทางด้านการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่สามารถร่วมมือกันด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออันนำไปสู่การพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้เพื่อร่วมกันสรรค์สร้างสังคมการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พุทธศักราช 2560 ของสมาคมฯ ด้วย เพื่อให้สมาชิกของสมาคมห้องสมุดฯ ได้พบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และติดตามผลการดำเนินงานของสมาคมฯ

สำหรับรูปแบบการจัดประชุมนี้ ประกอบด้วย การศึกษาดูงานห้องสมุด การบรรยายพิเศษ การเสวนา การมอบเกียรติบัตรรางวัลต่างๆ การนำเสนอผลงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การประชุมสามัญประจำปี 2560 ของสมาชิกของสมาคมฯ ชมรมห้องสมุด และกรรมการบริหารสมาคมฯ

สรุปประเด็นสาระสำคัญ

สาระสำคัญในการประชุมวิชาการครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

ดิจิทัล ไทยแลนด์ กับการส่งเสริมห้องสมุดและสังคมแห่งการเรียนรู้

ดร. กษิธิธร ภูภราดัย รองผู้อำนวยการ สายงานยุทธศาสตร์และบริหาร สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีของประเทศไทย ที่รัฐบาลโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นผู้ขับเคลื่อน ด้วยความพยายามในการนำพาสังคมไทยเข้าสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ นั่นคือประเทศไทยที่สามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูลทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อขับเคลื่อน พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งนี้การที่จะเข้าสู่สังคมดิจิทัลไทยแลนด์ได้นั้น ต้องมีแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (2559) ที่ใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินการตามนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ 4 ข้อคือ 1) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ 2) สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม 3) เตรียมความพร้อมของคนให้มีทักษะการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล และ 4) ปฏิรูปการทำงานภาครัฐ โดยแผนนี้ กำหนดระยะเวลาการทำงานเป็น 4 ระยะ (ในเวลา 20 ปี) คือ ระยะที่ 1 ลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน (ภายใน 1 ปี 6 เดือนแรก) ระยะที่ 2 เน้นการพัฒนา

อย่างมีส่วนร่วม (5 ปี) ระยะที่ 3 ก้าวสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ (10ปี) และระยะที่ 4 Global Digital Leadership (20 ปี) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20ปี (ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579, 2559) ที่มุ่งให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่พัฒนาแล้ว (รายได้สูง ก้าวข้ามผ่านกับดัก รายได้ปานกลาง) ที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างมูลค่าในทางเศรษฐกิจคุณค่าทางสังคมอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวทางประชารัฐขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ 5 ประการได้แก่ 1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลให้ครอบคลุมทั่วประเทศ พร้อมใช้และเข้าถึงโดยสามารถจ่ายได้ 2) ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 3) สร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 4) สร้างคน สร้างงาน สร้างความเข้มแข็งจากการปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล และ 5) พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ทั้งนี้วิทยากรได้กล่าวถึงความคืบหน้าในการดำเนินการที่ผ่านมา ได้แก่ โครงการเน็ตประชารัฐ (เกี่ยวกับเน็ตประชารัฐ, 2561) ซึ่งเป็นโครงการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในหมู่บ้านทั่วประเทศ รวม 24,700 หมู่บ้าน และยังมีมุ่งเน้นการสร้างการรับรู้เน็ตประชารัฐสู่ประชาชน เพื่อให้ความรู้และเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมห้องสมุดและสังคมแห่งการเรียนรู้ นั้น วิทยากรได้ให้แง่คิดว่า พฤติกรรมของผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงไป เพราะแต่เดิมผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้จากห้องสมุด แต่ปัจจุบันผู้เรียนสามารถสืบค้นจากอินเทอร์เน็ตด้วยอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีความหลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์ ไอแพด (iPad) และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเข้าห้องสมุดอีกต่อไป วิทยากรจึงเห็นว่า ห้องสมุดอาจมีบทบาทที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะ ห้องสมุดประชาชนที่น่าจะมีบทบาทในชุมชนมากที่สุด นั่นคือ ห้องสมุดควรทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนในการช่วยให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงเครื่องมือดิจิทัล รวมถึงบริการของรัฐ และสร้างโอกาสในการทำการค้า โอกาสในการทำงาน และช่วยสร้างทักษะการใช้ดิจิทัลแก่ผู้ใช้ทุกเพศทุกวัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ รัฐบาลควรมีนโยบายในการช่วยเหลือห้องสมุด ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและเครือข่ายที่สามารถเข้าถึงดิจิทัลได้โดยสะดวก

สรุปคือ รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะนำพาประเทศไทยก้าวสู่ “ไทยแลนด์ 4.0” ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทยให้เข้มแข็ง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามความพยายามในสร้างพัฒนาดิจิทัลของประเทศ มิใช่เป็นเพียงบทบาทของกระทรวงหรือรัฐบาลเพียงอย่างเดียว แต่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา และหาความรู้ เพื่อพร้อมที่จะก้าวสู่ยุคดิจิทัลไปพร้อมๆ กัน

นโยบายของรัฐในการพัฒนาวัฒนธรรมการอ่านและห้องสมุดเพื่อขับเคลื่อนสู่สังคมการเรียนรู้

ดร.ประชาคม จันทรชิต (2558: 5) รองเลขาธิการ คณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึงผู้เรียน ที่หมายถึง คนทุกคน (ที่เป็นพลโลกซึ่งมิใช่เฉพาะนักเรียน) ใน ศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมีสมรรถนะ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี การสนใจใฝ่รู้ที่ไปพร้อมกับเทคโนโลยี การแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การติดต่อสื่อสาร ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โลกยุคใหม่ถูกเชื่อมโยงด้วยคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาผ่านสื่อต่างๆโดยเสรี แหล่งเรียนรู้จึงไม่เกิดขึ้นเฉพาะในห้องสมุด หรือที่โรงเรียน แต่อาจเกิดขึ้นที่บ้าน เพียงแต่มีอุปกรณ์และเครือข่ายสื่อสารส่งไปถึง ทำให้ทุกคนเข้าถึงและเรียนรู้ อย่างเท่าเทียมกันซึ่งเป็นโลกไร้พรมแดน ห้องสมุดจึงควรมีองค์ประกอบเหล่านี้ เพื่อให้เกิดเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ ซึ่งวิทยากรได้เน้นย้ำว่า การทำให้คนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นความจำเป็นที่ทุกคนต้อง พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการงานอาชีพ และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยมีปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ได้แก่ แหล่งความรู้ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งทอดความรู้ โดยมีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ช่วยให้เข้าถึงความรู้ และคนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ ซึ่งหากทุกฝ่ายช่วยกัน ทำให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมสนับสนุน สังคมนั้นย่อมเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (ประชาคม จันทร ชิต, 2560: 14)

แผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ พ.ศ. 2560-2564 (2560: 2) ตามนโยบายรัฐบาลที่เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของประชากรผ่านการอ่าน แสวงหา ความรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และปลูกฝังผ่านมิติวัฒนธรรมซึ่งเป็นวิธีที่เข้าถึง ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยมี 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปลูกสร้างพฤติกรรมรักการ อ่านที่เข้มแข็งให้กับคนทุกช่วงวัย เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยมีทัศนคติที่ดีและตระหนักถึงประโยชน์ของ การอ่านและมีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้มากขึ้น ยุทธศาสตร์ที่ 2 อำนวยความสะดวกในการ เข้าถึงสื่อการอ่านของประชาชนทั้งในชุมชนเมืองและภูมิภาค เพื่อให้ประเทศไทยมีแหล่งเรียนรู้และ สื่อการอ่านทั้งในรูปแบบที่มีความหลากหลายสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก ทัวถึง ไม่จำกัดเวลาและ สถานที่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพแหล่งเรียนรู้และสื่อการอ่านเพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ประเทศ ไทยได้มีแหล่งเรียนรู้และสื่อการอ่านเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความทันสมัยและสามารถให้บริการ แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน เพื่อการ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของชุมชน/สังคมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วม มี กลไกขับเคลื่อนและมีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

วิทยากรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการอ่านของคนไทยใน ปี พ.ศ. 2558 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) พบว่าเยาวชนไทยใช้เวลาอ่านเฉลี่ยเพียง 66 นาที/ วัน แต่มีเป้าหมายอยากให้ใช้เวลาอ่านมาก ขึ้นเป็น 90 นาที/ วัน (วิระ โรจน์พจนรัตน์, 2560) ส่วนรายละเอียดกล่าวว่าคือ อ่านหนังสือมากที่สุด (ร้อยละ 96.1) รองลงมาคืออ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 54.9) ซึ่งส่วนใหญ่อ่านที่บ้านมากที่สุด

(ร้อยละ 84.3) และวัยเด็กอ่านมากที่สุด (ร้อยละ 90.7) รองลงมาคือ วัยรุ่น (ร้อยละ 89.6) วัยทำงาน (ร้อยละ 79.1) และวัยสูงอายุ (ร้อยละ 52.8) ส่วนสาเหตุที่คนไทยไม่อ่านหนังสือคือ ดูโทรทัศน์แทนการอ่าน (ร้อยละ 41.9) รองลงมาคือ ไม่มีเวลา ไม่ชอบ และอ่านหนังสือไม่ออก นอกจากนี้ข้อสังเกตที่สำคัญเกี่ยวกับ จำนวนห้องสมุดประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียน (ข้อมูลปี 2014) พบว่า ประเทศไทยมีห้องสมุดประชาชนเพียง 865 แห่ง ติดอันดับท้ายๆ ที่มีมากกว่า ประเทศสิงคโปร์ (22 แห่ง) และลาว (41 แห่ง) โดยประเทศเวียดนามมีห้องสมุดประชาชนมากที่สุดจำนวน 6,691 แห่ง รองลงมาคือ พม่า (4,800 แห่ง) อินโดนีเซีย (1,598 แห่ง) มาเลเซีย (1,392 แห่ง) ฟิลิปปินส์ (1,124 แห่ง) และกัมพูชา (1,100 แห่ง) โดยวิทยากรได้กล่าวว่า ถึงแม้ห้องสมุดแบ่งเป็นห้องสมุดประเภทต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งให้บริการสารสนเทศและส่งเสริมการอ่านที่มุ่งให้บริการตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุดแต่ละประเภท แต่ในปัจจุบันยังมีห้องสมุดอีกรูปแบบหนึ่งคือ ห้องสมุดดิจิทัล ซึ่งเป็นแหล่งสารสนเทศที่สำคัญยิ่งเพราะสามารถส่งถ่ายความรู้ไปยังบุคคลต่างๆ ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (ประชาคม จันทรชิต, 2560: 36)

สรุปคือ รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการอ่านโดยได้กำหนดแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนวัฒนธรรมการอ่านเพื่อการพัฒนาคุณภาพของประชากร รวมถึงการส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ซึ่งหมายถึงห้องสมุดที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดซึ่งปัจจุบันห้องสมุดสามารถให้บริการผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่จะช่วยลดข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่

บทบาทสมาคมและองค์การทางวิชาชีพ ในการร่วมสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้

ศาสตราจารย์ ดร. ชูติมา สัจจามันท์ (2561: 38-46) นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย กล่าวถึงบทบาทของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในฐานะสมาคมวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกในวิชาชีพ เพื่อประสานประโยชน์และพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิก โดยสมาชิก ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของสมาคมตามภูมิศาสตร์ และจำแนกตามลักษณะงานหรือสาขาย่อย กรณีที่จำแนกตามภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น ระดับชาติ เช่น สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ระดับภูมิภาค เช่น คอนซาล- CONSAL (Congress of Southeast Asian Librarian) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจากประเทศใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ไทย และเวียดนาม (Hickok, 2017: 72) และระดับนานาชาติ เช่น สหพันธ์นานาชาติแห่งสถาบันและสมาคมห้องสมุด หรือ อีฟลา (IFLA- The International Federal of Library Associations and Institutions, 2018) เป็นต้น หากจำแนกตามลักษณะงานหรือสาขาย่อย แบ่งเป็น สมาคมวิชาชีพอิสระ เช่น Association of Independent Information Professionals – AIIP (2018), Association for Library and Information Science Education – ALISE (2018), International Association of School Librarianship – ASL (2018), และสมาคมย่อยในสมาคมวิชาชีพระดับชาติ หรือนานาชาติ เช่น

สมาคมบรรณารักษ์แห่งประเทศไทยฟิลิปปินส์ (Philippines Librarians Association, INC., 2018) และสมาคมบรรณารักษ์แห่งอเมริกัน ALA (American Librarians Association, 2018) เป็นต้น

บทบาทของสมาคมวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาทางวิชาการและวิชาชีพ 2) การให้การศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาสมาชิก บุคลากรวิชาชีพ 3) การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ 4) การใช้ความรู้เพื่อบริการแก่สังคม 5) การเป็นตัวแทนของสมาชิก ตลอดจนผู้ประกอบวิชาชีพในการดำเนินกิจกรรม อันจักผดุงไว้ซึ่งสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ และบุคลากรในวิชาชีพ

สำหรับบทบาทสมาคมห้องสมุดในการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วน ร่วมสร้างสังคมการเรียนรู้ โดยวิทยาการได้ยกตัวอย่าง กรณี ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET, 2561) ซึ่งเป็นเครือข่ายระดับชาติ (National Network) และกรณี IFLA ที่จัดกิจกรรมระดับนานาชาติในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งในปี 2018 ได้จัดกิจกรรม IFLA Global Vision (2018) และยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานสำหรับห้องสมุดและบริการต่างๆ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เช่น IFLA School Library Guidelines, 2nd ed. (2002) IFLA Guidelines for Library Services to People Experiencing Homelessness (2017) IFLA Guidelines for Planning the Digitalization of Rare Book and Manuscript Collections (2014) IFLA Guidelines for Library Services for Young Adult (2015)

นอกจากนี้วิทยากรยังยกตัวอย่างการพัฒนามาตรฐานห้องสมุดในการมีส่วนร่วมในวาระขององค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 2030 (United Nations, 2016) ในการเข้าถึงและโอกาสสำหรับทุกคนว่า “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” (Living no one behind) เป็นต้น ซึ่งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (2560) ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศไทยในการร่วมกิจกรรมและร่วมเครือข่ายต่างๆ ดังกล่าว และยังมีกิจกรรมอีกหลายประการที่จะช่วยให้ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์มีการพัฒนา เช่น จัดการประชุมห้องสมุดดีเด่นประจำปี การประกวดห้องสมุดสีเขียวที่ประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาบุคลากรสารสนเทศ และการให้การศึกษาต่อเนื่องแก่สมาชิกและบุคลากรวิชาชีพ การยกระดับและสถานภาพของบรรณารักษ์ด้วยการกำหนดมาตรฐานสรณณะบรรณารักษ์ จรรยาบรรณบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ นอกจากนี้สมาคมฯ ยังมีส่วนในการขับเคลื่อนสังคมการอ่านและการเรียนรู้ผ่านโครงการห้องสมุดและกิจกรรมหลากหลายรูปแบบผ่านสื่อแบบดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ ด้วยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของสมาคมห้องสมุดฯ 2 ปี (เมษายน 2560-มีนาคม 2562) ได้แก่ *ยุทธศาสตร์ที่ 1* การส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและสถาบัน/องค์การทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์สารสนเทศศาสตร์และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติ ภูมิภาคและสากล เพื่อการพัฒนาห้องสมุดและบุคลากรในวิชาชีพ *ยุทธศาสตร์ที่ 2* การพัฒนาบุคลากรวิชาชีพให้มีสมรรถนะและความพร้อมในการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และได้รับการรับรองวิทยฐานะเพื่อสร้างความก้าวหน้าในสายอาชีพ *ยุทธศาสตร์ที่ 3* การยกระดับคุณภาพทางวิชาการและวิชาชีพสู่มาตรฐานระดับชาติ ภูมิภาค และสากล *ยุทธศาสตร์ที่ 4* องค์กร

วิชาชีพที่มีชื่อเสียงที่ดีเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในวิชาชีพ และมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการตามหลักธรรมาภิบาล

วิทยากรให้ความเห็นว่า ความจำเป็นของห้องสมุดยุคดิจิทัลต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้วยการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ เพื่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น มาตรฐานการรู้สารสนเทศ Big Six (1987) ซึ่งประกอบด้วย การสอนการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของสารสนเทศ การสอนการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ/ แหล่งเรียนรู้ รู้วิธี และใช้เครื่องมือค้นสารสนเทศ การสอนการวิเคราะห์ ประเมิน และเลือกสารสนเทศที่ต้องการ การสอนการรวบรวม สังเคราะห์สารสนเทศเพื่อนำไปสร้างความรู้ การสอนการใช้และสื่อสารสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปการบรรยายคือ สมาคมวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ โดยการสร้างเครือข่ายและเป็นหุ้นส่วนทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับสากล ในการร่วมกันประกอบกิจกรรมเพื่อพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ให้มีมาตรฐานและคุณภาพ

เครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้

การเสวนาร่วมกันของวิทยากร 4 ท่าน ในประเด็นเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ ดำเนินรายการโดย ดร.จุรเชชา วิทยายุทธภูมิกุล ผู้อำนวยการ หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล ดังมีประเด็นที่น่าสนใจต่อไปนี้

- เครือข่ายความร่วมมือส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน

ดร. ยุวดี อยู่สบาย รองผู้อำนวยการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) จัดโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ตามยุทธศาสตร์ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 แผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560-2564 นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดกรอบแนวทาง 4 ประการคือ 1) นักเรียนสามารถใช้ทักษะภาษาไทยเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย และอย่างมีคุณภาพตามบริบทของพื้นที่ 2) นักเรียนมีการอ่านอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย 3) โรงเรียนมีห้องสมุดมีชีวิตเป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในการสร้างนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ และ 4) ครูบรรณารักษ์ ครูหรือบุคลากรที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ มีสมรรถนะในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้สู่คุณภาพที่ดี ซึ่งมีกลยุทธ์การดำเนินงาน 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะภาษาไทยเพื่อการสร้างนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต สื่อการอ่าน กิจกรรม วิจัยและนวัตกรรมการอ่าน และกลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพครูบรรณารักษ์ ครูหรือบุคลากรที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งมีเป้าหมาย หรือตัวชี้วัดการอ่าน 5 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย อ่าน 6 เล่ม/ปี หรือ 10 นาที/วัน ระดับ ป.1-3 อ่าน 12 เล่ม/ปี

หรือ 30 นาที/วัน ระดับ ป.4-6 อ่าน 14 เล่ม/ปี หรือ 60 นาทีต่อวัน ระดับ ม.1-3 อ่าน 20 เล่ม/ปี หรือ 90 นาที/วัน และระดับ ม.4-6 อ่าน 20 เล่ม/ปี หรือ 120 นาที/วัน

สรุปคือความก้าวหน้าของโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนมีหลายด้าน ได้แก่ ด้านพัฒนาสื่อและคู่มือ ด้านพัฒนาครู ด้านพัฒนานักเรียน และด้านการทำวิจัย

- ความร่วมมือห้องสมุดประชาชนและเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ใกล้บ้าน

ดร. กฤตชัย อรุณรัตน์ (2560, 47-48) เลขาธิการ กศน. กล่าวถึงความร่วมมือห้องสมุดประชาชน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ใกล้บ้าน (สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK park, 2560) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เห็นความสำคัญ ผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยมีข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ระหว่างองค์กร รวมทั้งจัดทำแผนงาน โครงการ ในการสร้างความสัมพันธ์ กิจกรรมสรรพกำลัง ทรัพยากร องค์ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานอันนำไปสู่ความสำเร็จ คือเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านและเกิดวัฒนธรรมการอ่านให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัย สำหรับในส่วนของ กศน. นั้น มีห้องสมุดประชาชนในสังกัดทั่วประเทศ จำนวน 917 แห่ง และได้มีการร่วมมือกัน ได้แก่ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงกลาโหม และหน่วยงานภาคเอกชน

สำหรับการดำเนินโครงการที่ผ่านมา วิทยาการได้ยกตัวอย่างโครงการที่น่าสนใจ ดังนี้

- โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ ระดับตำบล (อัญชลี ธรรมะวิธิกุล, 2553) เพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงความรู้และการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท โดยพัฒนาศูนย์เรียนรู้ของ กศน. ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ที่สร้างสรรค์นาร่อง 54 แห่ง

- โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับชาวตลาด ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน อันเป็นความร่วมมือกันจากทุกภาคส่วนด้วยจิตอาสาภายในจังหวัด ให้เป็นภาคีเครือข่ายดำเนินงาน “ห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับชาวตลาด” (2561) ในด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ หนังสือ และร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ

- โครงการส่งเสริมบ้านหนังสือชุมชน (2559) เป็นโครงการความร่วมมือจากคนในชุมชนในการจัดทำโครงการส่งเสริมบ้านหนังสือชุมชน ซึ่งปัจจุบันรวม 19,254 แห่ง

- โครงการอ่านสร้างสุข โดยความร่วมมือกันระหว่างสำนักงาน กศน. และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2559) โดยการสนับสนุนส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดให้มีมุมเด็กในห้องสมุดประชาชนทุกแห่ง เพื่อเป็นการส่งเสริมฝึกทักษะ

กระบวนการคิดและการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ตลอดจนส่งเสริมการอ่าน ตั้งชมรมครอบครัวรักลูก เพื่อปลูกนิสัยรักอ่าน

- โครงการรุดทองสมุดเคลื่อนที่เพื่อส่งเสริมการอ่าน การเรียนรู้ และสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านให้กระจายทุกจังหวัด เป็นต้น

- โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (Thai Library Integrated System ThaiLIS)

รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ มิตะถา ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (UniNet) (2561) ซึ่งเริ่มโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งช่วงการพัฒนาเครือข่ายเป็น 4 ช่วง ได้แก่ ช่วงแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2552 จัดตั้งเครือข่ายตามมติ ครม. และดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานวิจัยของประเทศ ระยะที่ 2 ระหว่าง พ.ศ.2553-2555 ครม.อนุมัติเดินสายใยแก้วนำแสงทั่วประเทศ โครงการไทยเข้มแข็ง SP2 (พรเทพ ชูพันธุ์, 2553) ใช้เงินลงทุน 3,678 ล้านบาท ต่อมาดำเนินการสร้างโครงข่ายใยแก้วนำแสงไปยังสถาบันการศึกษาจำนวน 3,096 แห่ง ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษา 200 แห่ง สถาบันอาชีวศึกษา 415 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 185 แห่ง โรงเรียน สพฐ. 2,002 แห่ง โรงเรียน สช. 143 แห่ง และห้องสมุด กศน. 151 แห่ง ช่วงที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2558 ดำเนินโครงการ NEdNet (กำจร ตติยกวี, 2561) โดยขยายเชื่อมต่อไปโรงเรียนในสังกัด สพฐ. เขตพื้นที่การศึกษาที่ขยายเพิ่มเติม และอื่นๆ ประมาณ 7,606 แห่ง ใช้เงินลงทุน 2,985 ล้านบาท (ดำเนินการเฉพาะ Fiber) ช่วงที่ 4 ให้บริการโครงข่ายความเร็วสูงด้วยสื่อใยแก้วนำแสง และทำหน้าที่บำรุงรักษาระบบเครือข่าย แก่สมาชิกกว่า 10,000 แห่ง ทั้งนี้เครือข่าย UniNet (2561) มีลักษณะเป็นเครือข่ายการศึกษาและการวิจัยของประเทศ โดยเชื่อมโยงสถาบันการศึกษาและหน่วยงานด้านการวิจัยด้วยเครือข่ายเฉพาะกิจซึ่งเป็นเครือข่ายเดียวที่สามารถเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายการศึกษาและวิจัยทั่วโลก มีการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วไปเพื่อเพิ่มโอกาสเข้าถึงสารสนเทศ และแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รวมถึงเป็นเครือข่ายบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการเครือข่าย

ปัจจุบันให้บริการแก่สมาชิกเครือข่ายรวมทั้งสิ้น 10,797 แห่ง นอกจากนี้วิทยากรยังกล่าวถึงการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้บนเครือข่าย UniNet (2556) เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถาบันอุดมศึกษาตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว เพื่อพัฒนาระบบ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ของอุดมศึกษา ที่สนับสนุนอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเข้าถึงและลดช่องว่างดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการการเรียนรู้ทางไกล (Distance learning) และการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสนับสนุนการลงทุนและการบริหารจัดการในการจัดการระบบ “เครือข่ายห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้” ของอุดมศึกษา รวมทั้งนวัตกรรมเครือข่ายๆ เพื่อการใช้ประโยชน์สูงสุด ลดความซ้ำซ้อน ส่งเสริมและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

เครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) (2561) มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาในช่วงปี พ.ศ. 2543 ที่ได้ดำเนินการตามแผนแม่บทระบบเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทยตามมติกรม. ซึ่งทำให้เกิดกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ การสร้างฐานข้อมูลสหบรรณานุกรม (Union Catalog) การสร้างฐานข้อมูลจัดเก็บเอกสารในรูปอิเล็กทรอนิกส์ (Thai Digital Collection) และการบริการฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสืบค้น (Reference Database) เป็นต้น หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2551 สกอ.สนับสนุนงบประมาณให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาซอฟต์แวร์ห้องสมุดอัตโนมัติ 3 ระบบ ได้แก่ ALIST (2561) โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ Walai AutoLib (2561) โดยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ , และ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติสัมผัส “Som Sook” (KMUTT-LM, 2561) โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี อันเป็นทางเลือกแก่ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่สามารถเลือกใช้ซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นภายในประเทศ และสามารถใช้ร่วมกันซึ่งห้องสมุดที่ร่วมใช้ซอฟต์แวร์สนับสนุนเป็นรายปีๆละ 100,000 บาท ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณที่เคยใช้ลงมาก และในปี พ.ศ. 2557 สกอ.สนับสนุนการพัฒนาระบบกำกับคุณภาพมาตรฐานการจัดทำและบริหารจัดการวิทยานิพนธ์ งานวิจัยอุดมศึกษา (iThesis/UniCAD) (Theerayooth Kosin, 2560) โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจะช่วยให้การสร้างคลังข้อมูลวิทยานิพนธ์ของสถาบันอุดมศึกษาได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิทยากรยังได้สรุปภาพรวมงบประมาณปี 2561 ประมาณ 360,000,000 บาท ในการพัฒนากลังวิทยานิพนธ์ โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ โปรแกรมจัดการวิทยานิพนธ์ การขยายผลโครงการและระบบ UniCAD (2561) ซึ่งเป็นระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างคลังข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและฐานข้อมูลเพื่อการเชื่อมต่อของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งช่วยให้เกิดการใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันได้ทันกาล เข้าถึงข้อมูลมาตรฐานของ สกอ.และอุดมศึกษาไทย โดยจัดการและส่งข้อมูลได้อย่างถูกต้องแบบอัตโนมัติ

- ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค (Provincial University Library Network : PULINET)

โดย นางสาววรารักษ์ พัฒนเกียรติพงศ์ ประธานคณะกรรมการอำนวยการข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค กล่าวถึงการก่อตั้งข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยภูมิภาค PULINET (2561) เมื่อปี พ.ศ. 2529 โดยสมาชิก 7 แห่งจากมหาวิทยาลัย 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลนทรัพยากรของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค จนถึงปัจจุบัน มีห้องสมุดสมาชิกที่เข้าร่วม 20 แห่ง กระจายทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ บณวิสัยทัศน์ว่า “มุ่งพัฒนาสู่การเป็นเครือข่ายห้องสมุด (Library Network) ที่เข้มแข็งและยั่งยืน และพันธกิจ 4 ประการคือ 1) พัฒนาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันของสมาชิกในเครือข่าย 2) พัฒนาแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของสมาชิกในข่ายงานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ระดับชาติ 3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรของสมาชิกในข่ายงาน 4) ส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนานวัตกรรมเพื่อความเป็นเลิศด้านแหล่งเรียนรู้โดยขับเคลื่อนการทำงานในรูปคณะกรรมการ 2 ชุด

คือ คณะกรรมการอำนวยการ ซึ่งผู้อำนวยการห้องสมุดสมาชิกทุกแห่ง ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาข่ายงาน และมีคณะทำงาน ที่นำนโยบายและแผนพัฒนาฯ นำไปสู่การปฏิบัติ และร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของข่ายงาน สำหรับคณะทำงานประกอบด้วย คณะทำงานบริการ คณะทำงานวารสาร คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่น และคณะทำงานเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลงานที่ผ่านมาในระยะ 32 ปี แบ่งเป็น 3 ช่วงคือ

ทศวรรษที่ 1 (2529-2538) เป็นช่วงก่อร่างสร้างฝัน ผลงานเด่นๆ คือ การพัฒนาฐานข้อมูลสหบรรณานุกรม (Union catalogue) พร้อมทำคู่มือบริการยืม-คืนระหว่างห้องสมุด และผลักดันให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาเครือข่ายคอมพิวเตอร์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค

ทศวรรษที่ 2 (2539-2548) มุ่งมั่นอัตลักษณ์ ผลงานได้แก่ บริการยืม-คืนระหว่างห้องสมุดร่วมกัน โดยผู้ใช้สามารถยืมหนังสือจากห้องสมุดอื่นได้ด้วยบัตร PULINET และผลักดันบริการข้อมูลท้องถิ่นและพัฒนาฐานข้อมูลท้องถิ่น

ทศวรรษที่ 3 (2549-2558) ก้าวสู่มาตรฐานเดียวกันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานเด่นคือ จัดซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในรูปภาคี และการบอกรับ โดยใช้แพลตฟอร์มฟรีเมียม EBSCO Discovery Service (EDS) (2561) ซึ่งช่วยในการสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและสะดวกขึ้น โดยใช้การสืบค้นแบบ Google search ซึ่งผลการสืบค้นจะได้ข้อมูลจากทุกฐานข้อมูลที่ สกอ. บอกรับ และฐานข้อมูลอื่นๆ ของห้องสมุดแต่ละแห่ง เพื่อประหยัดงบประมาณ ขยายแหล่งทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

ทศวรรษที่ 4 (2559-2568) ใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและแบ่งปันทรัพยากร ด้วยการจัดซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และบอกรับฐานข้อมูลกับมหาวิทยาลัยทั่วประเทศในรูปภาคี เช่น ภาคีการบอกรับโปรแกรมการจัดการบรรณานุกรม EndNote ภาคีการจัดซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จัดให้รางวัล PULINET Award แก่บรรณารักษ์ และห้องสมุดที่นำเสนอผลงานวิชาการดีและระดับดีเด่น ขยายความร่วมมือไปยังห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา โดยเพิ่มโครงการ/ กิจกรรมที่มีผลกระทบสูงต่อการบริการและการใช้งบประมาณ (PULINET Plus) รวมถึงขยายความร่วมมือไปยังผู้แทนจำหน่าย/ สำนักพิมพ์ เพื่อพัฒนาสื่อดิจิทัล และบริการ นอกจากนี้ยังพัฒนาข้อมูลท้องถิ่น พัฒนาโปรแกรมและแอปพลิเคชัน รวมถึงแลกเปลี่ยนนวัตกรรมเพื่อการบริหารและสนับสนุนการปฏิบัติงาน การพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้วิทยากรได้เชิญชวนผู้เข้าร่วมประชุมในการนำเสนอผลงานทางวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 (2561) ที่จะจัดขึ้น ระหว่างวันที่ 9-11 มกราคม 2562 ณ โรงแรมเดอะไทด์ รีสอร์ท จังหวัดชลบุรี (ส่งผลงานได้ระหว่าง สิงหาคม-กันยายน 2561)

ดังจะเห็นว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้เป็นความพยายามที่จะช่วยกันผลักดันให้เกิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งประโยชน์ที่ได้ย่อมตกไปสู่ประชาชนคนไทยทุกคน อันเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นคนไทยทุกคนต้องร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง เพื่อความเจริญของประเทศ และเพื่อความเป็นอยู่ของชนในชาติให้มีความสุขตลอดไปอย่างยั่งยืน

สร้างวัฒนธรรมการอ่าน สร้างเยาวชน สร้างสังคมยุคประเทศไทย 4.0

นายวิระ โรจน์พจนรัตน์ (2559) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม กล่าวถึง ยุคโลกาภิวัตน์ ในปัจจุบันนี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพลโลก ซึ่งกระทบต่อทุกคนที่อยู่บนเศรษฐกิจบนฐานความรู้ นั่นคือเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรม สำหรับประเทศไทยนั้นกำลังก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ที่ต้องการระบบบริหารจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพของทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาคเศรษฐกิจ ที่มีความพยายามเพิ่มผลผลิต และนวัตกรรม ภาครัฐ ที่มีความพยายามเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ และภาคสังคม ที่พยายามเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน ซึ่งกลยุทธ์สำคัญต่อการก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้คือ “การอ่าน”

การพัฒนาการอ่านของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก ตามวัสดุที่ใช้บันทึกความรู้ เช่น ในอดีต การอ่านมีข้อจำกัดอยู่ที่พระภิกษุ และชนชั้นสูง ซึ่งความรู้ต่างๆ จานบนใบลานและสมุดข่อย ต่อมามีการขยายตัวทางการศึกษา ทำให้ประชาชนได้เข้าศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย การอ่านจึงแพร่หลายมากขึ้น จนมาถึงยุคปัจจุบันพบว่า ความรู้ต่างๆ บันทึกบนสื่อที่มีความหลากหลาย ทำให้ผู้อ่านเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว โดยเฉพาะเกิดการอ่านบนสังคมออนไลน์ เช่น คนไทยนิยมใช้อินเตอร์เน็ต ผ่านเฟสบุ๊ค มากที่สุดถึง 29 ล้านราย ติดอันดับที่ 9 ของโลกรองลงมาคือ การใช้ทวิตเตอร์ จำนวน 4.5 ล้านราย ติดอันดับที่ 17 ของโลก เป็นต้น

หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ มีความพยายามส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำยุทธศาสตร์การอ่าน (2553) เพื่อส่งเสริมการอ่าน และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กระทรวงวัฒนธรรม จัดตั้งศูนย์เรียนรู้และพัฒนาหนังสือไทย (2561) จัดระบบการจัดการความรู้สำหรับทุกเป้าหมาย รวมทั้งผู้พิการทางสายตา หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ การพัฒนาห้องสมุดต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ห้องสมุดประชาชน ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ และจัดกิจกรรมปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และร่วมกันสร้างวัฒนธรรมการอ่าน ผ่านปัจจัยส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ การสนับสนุนการผลิตสื่อ หนังสือดี สร้างช่องทางกระจายหนังสือ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน รวมถึงการทำวิจัยเกี่ยวกับการอ่าน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่ร่วมมือกันส่งเสริมและปลูกฝังการอ่านให้อยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนทั้งที่บ้าน โรงเรียน และทุกสถานที่ เพื่อให้เกิดการอ่านโดยสมัครใจ

สรุปคือ ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมการอ่านมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ซึ่งพบว่ามีความต่อเนื่องยาวนาน โดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้แก่ประชาชน

การวิจัยสหวิทยาการสำหรับสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์

การเสวนาที่ให้แก่คิดว่า การพัฒนางานวิจัยในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อให้มีขอบข่ายกว้างขวาง และเกิดประโยชน์ต่อวงวิชาการนั้น จำเป็นต้องร่วมมือกับนักวิจัยในสาขาอื่นๆ

- **การวิจัยสหวิทยาการทางสารสนเทศศาสตร์สุขภาพและการประมวลผลภาษาธรรมชาติ**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงพันธ์ เจริมประยงค์ (2561: 49-54) ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เล่าถึงประสบการณ์ในการทำงานในฐานะบรรณารักษ์ Vanderbilt University Medical Center ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับแพทย์ เพื่อสนับสนุนข้อมูลด้านการรักษาผู้ป่วย และได้ร่วมทำงานวิจัยกับแพทย์ ซึ่งนับว่า ได้มีโอกาสใช้ความรู้บรรณารักษศาสตร์ในการสืบค้นข้อมูลสนับสนุนการวิจัย วิทยาการได้ยกกรณีตัวอย่างงานวิจัยที่ได้ทำร่วมกับนักวิจัยสาขาอื่น ได้แก่ การวิจัยสหสาขาวิชาทางภาษาศาสตร์คลังข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างคลังข้อมูลภาษาไทยแบบสังสม ด้วยการวิเคราะห์หาแหล่งข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตที่จะสามารถสกัดข้อมูลภาษาไทยได้อัตโนมัติ โดยพิจารณาถึงความนิยม ความหลากหลาย และความเป็นไปได้ในการสกัดข้อมูล เช่น จากทวิตเตอร์ (Twitter – <https://twitter.com>) และกระดานสนทนาพันทิป (Pantip – <https://pantip.com>) ซึ่งเป็นตัวแทนของข้อมูลภาษาพูดแบบไม่เป็นทางการ ส่วนข้อมูลภาษาที่เป็นทางการ ได้จากข้อมูลข่าวของสำนักข่าวคมชัดลึกและข่าวสด เป็นต้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาไทยเพื่อใช้ในการค้นหาคำในการสืบค้น รวมถึงการใช้คำผิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทั้งจากเจตนาและมีได้เจตนาอีกด้วย

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งคือ โครงการคลังข้อมูลภาษาไทยเชิงประวัติแห่งชาติ ที่มุ่งพัฒนาคลังข้อมูลภาษาไทยเชิงประวัติศาสตร์แห่งชาติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาไทยเชิงประวัติ วิทยาการได้ชี้ให้เห็นว่า การร่วมมือกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญจากสาขาต่างๆ ที่มีความหลากหลายจะช่วยให้เกิดงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ซึ่งบรรณารักษ์สามารถมีส่วนร่วมในการทำวิจัยได้

- **กระบวนการเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามทฤษฎีกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมห้องสมุดสำหรับนิสิตวิชาชีพสารสนเทศ**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศศิพิมล ประพินพงศกร (2555) ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ควบคุมการทำวิทยานิพนธ์แก่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา เล็งเห็นความสำคัญของการสร้างนวัตกรรมห้องสมุดด้วยการกระตุ้นให้นิสิตได้พัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนิสิต

- **การวิจัยบูรณาการสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศปัติย์ ชัยช่วย (2560: 130-153) สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้อธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม ให้ความหมายและขอบเขตของสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม จำแนกลักษณะและประเภทของสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม และท้ายสุดเสนอประเด็นการวิจัย โดยยกตัวอย่างจาก

งานวิจัยด้านสารสนเทศสมรรถกทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการทำวิจัยทางสารสนเทศสมรรถกทางวัฒนธรรม

- เทคโนโลยีเชิงความหมาย สำหรับงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

ดร.มารุต บุณรัช (2561) ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) กล่าวถึงความหมายของเทคโนโลยีเชิงความหมาย (Systematic Technology) คือเน้นการสร้างข้อมูลเชิงกำกับที่ช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลข้อมูลในระดับความหมายของข้อมูล เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างชาญฉลาดยิ่งขึ้น เช่น การสืบค้นข้อมูลเชิงความหมาย ซึ่งมีพื้นฐานและแนวคิดมาจากทฤษฎีและงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ ในรูปของข้อมูลที่ช่วยในการจัดระเบียบสารสนเทศ ได้แก่ ระบบการจัดหมวดหมู่ของห้องสมุด เมทาตาทา อร์รณิธานศัพท์ ศัพท์ควบคุม เป็นต้น และวิทยาการได้ยกตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างระบบคำศัพท์สัมพันธ์ของสาขาวิชาเฉพาะที่เรียกว่า ออนโทโลยี (Ontology) ซึ่งเป็นการอธิบายแนวความคิดเฉพาะด้านด้วยแนวคิดที่มีความสัมพันธ์แบบลำดับชั้น หรือกราฟ (ณัฐดา บุตรพรม และพฤษดี ศิริแสงตระกูล, 2558: 88) ซึ่งจะช่วยพัฒนาการสืบค้นข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ในสาขาวิชาต่างๆ

จากการเสวนาแสดงให้เห็นว่า การพัฒนางานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในปัจจุบันมีการพัฒนาไปมากตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และนักวิจัยมีความจำเป็นต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชามากขึ้น โดยอาจต้องร่วมวิจัยกับนักวิจัยสาขาอื่น ซึ่งช่วยให้วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ได้พัฒนาไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น

Library Pitching : นานาสาระ อยากได้ อยากเห็น อยากเป็น อยากทำอยากฝัน...ในห้องสมุด

การแสดงปาฐกถาในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน และห้องสมุดที่มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการอ่านของเยาวชน จากประสบการณ์จริงของผู้เล่า

- บทบาทของครูในการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ให้กับเยาวชน

ดร. วิโรจน์ ลักษณะอดิสร (2561: 63-86) ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ SE-ED Learning Center บริษัทมหาชนจำกัดซีเอ็ดยูเคชั่น ผู้เขียนหนังสือ ปูทางให้ลูกไปสู่เส้นชัยที่ลูกหวัง (2560) ได้นำเสนอแนวคิดที่ว่า เด็กมีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านกายภาพ และบุคลิกภาพ ซึ่งผู้ปกครองและครูต้องให้ความสำคัญต่อความพร้อมของเด็กในการเรียนที่จะส่งผลต่อการเรียนในระยะยาว รวมถึงเนื้อหาทางวิชาการที่ให้แก่เด็กนั้นต้องคำนึงถึงด้วย เพราะหากมีเนื้อหายากเกินไป อาจส่งผลให้เด็กมีภาวะสมาธิสั้นได้ วิทยาการได้นำเสนอแนวคิดในการสอนเด็กด้วย Executive Function (National Center for Learning Disabilities, 2018) คือการนำแนวคิดด้านการพัฒนาของสมอง ที่พบว่า เด็กที่เรียนรู้เร็ว และคิดต่อยอดได้เอง มาจากศักยภาพของสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) และเมื่อมีการฝึกฝนบ่อยๆ สมองส่วนหลังจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น และจะไม่ใช่เป็นภาระของสมองในส่วนหน้า นั่นคือ การฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอมีความสำคัญ และในขณะที่การให้ความสำคัญต่อการพร้อมด้านต่างๆ

ได้แก่ ความพร้อมที่จะเรียนของเด็ก ทั้งทางด้านอารมณ์ ความอดทนต่อการรอคอยและอดทนต่อความพึงพอใจ การมีความจำที่ดี การทรงตัว การประสานมือกับตา และความพร้อมของกล้ามเนื้อมัดเล็ก ดังนั้น เด็กเล็กๆ เช่น เด็ก ป. 1 ควรได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้อง เช่น เขียนตัวอักษร หรือตัวเลขตามคำบอกได้ 4-5 ตัว บอกตัวเลขย้อนหลังกลับได้ 4 ตัว ทำตามคำสั่งได้ 3-4 คำสั่ง ทำตามคำสั่งง่ายๆได้ทันที รับลูกบอลในขณะที่ทรงตัวได้ ลากเส้นตรงได้ ลอกคำศัพท์ 4 ตัวอักษรด้วยการมองเพียง 1 ครั้ง เป็นต้น

นอกจากนี้วิทยากรยังกล่าวถึง การทำงานของสมองเพื่อการจำ (Working memory) (Diamond, 2013: 142-149) ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีไม่เท่ากัน ซึ่งครูสามารถจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา Working memory ด้วย แม้แต่การคิดคำนวณ ซึ่งวิทยากรเน้นย้ำว่า การฝึกให้เด็กคิดแบบเห็นภาพจะช่วยเสริมทักษะการคิดคำนวณได้ดีขึ้น และยังเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาของเด็กที่มีทักษะการคิดคำนวณน้อยหรืออ่อนได้ สรุปคือ เด็กควรได้รับการฝึกฝนทักษะทุกด้าน เพราะหากขาดทักษะทางด้านใดด้านหนึ่ง จะส่งผลต่อการทำงานในขั้นต่อไป เพราะมีเวลาในการทำน้อยกว่าเด็กคนอื่น ๆ เช่น เด็กที่เขียนช้า คัดลอกช้า จะมีเวลาคิดน้อย และการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของเด็กที่ดีที่สุดคือ ให้เด็กเรียนรู้จากข้อผิดพลาด และความพยายาม เพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสมองด้านการจำได้ดี นอกจากนี้ การอ่านแบบภาพรวมจะช่วยให้เด็กอ่านได้ดีกว่าการอ่านเป็นคำๆ และยังช่วยให้เด็กพัฒนาการอ่านเร็วได้อีกด้วย ผู้สนใจสามารถศึกษาจากเว็บไซต์เพิ่มเติมคือ www.Thailandparents.com

- การสร้างห้องสมุดมีชีวิตในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่เยาวชน

นางสาวนัยนัพร พญาชน (2555; 2561) ครูชำนาญการ วัดยกระบัตร์ (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) ครูส่งเสริมการอ่านยอดเยี่ยมระดับประเทศ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนผู้ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค ด้วยการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการความร่วมมือระหว่างสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ. กับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) โดยการเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส จากอุปสรรคต่างๆ ด้าน ทั้งทางด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และบุคลากร ด้วยแรงบันดาลใจคือ อยากได้ห้องสมุดสวยๆ อยากเห็นเด็กๆ วิ่งเข้ามาอ่านหนังสือ อยากเป็นผู้สร้างนักอ่าน อยากทำห้องสมุดให้มีชีวิต แต่มีใช้เพียงแค่แค่นั้น เธอได้พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเล็กๆ ที่ไม่มีความน่าสนใจให้เปลี่ยนรูปลักษณ์ใหม่ด้วยตัวของเธอเอง ซึ่งต้องใช้ความพยายามและความคิดสร้างสรรค์ กล้าเปลี่ยน กล้าทำ กล้าหาพันธมิตร และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่มีสีสันสวยงาม และมีกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หากท่านที่สนใจสามารถติดตามข่าวสารกิจกรรมของห้องสมุดแห่งนี้ได้ที่ Facebook : ห้องสมุดมีชีวิต รร.วัดยกระบัตร์ จ.สมุทรสาคร (2561)

- จากมุมมองนักอ่าน สู่บทบาทผู้ใช้บริการ และอยากเห็นอะไรใหม่ ๆ จากห้องสมุด

ดร. สุกัญญา สมไพบูลย์ (2560) หัวหน้าภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อยู่นอกวงวิชาการห้องสมุด แต่มาพูดในฐานะผู้ใช้ห้องสมุด ซึ่งสามารถสร้างบรรยากาศการอ่านเพื่อความจรรโลงใจ เพราะเป็นผู้มีจินตนาการ และมี

ความสามารถในการแสดงออกซึ่งแนวคิด ตลอดจนการนำเสนอที่น่าสนใจ สามารถดึงความสนใจจากผู้ฟังแทบไม่ยากกระพริบตา

บทสรุป

การสร้างวัฒนธรรมการอ่านเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาเยาวชนสู่การปฏิรูปคุณภาพของพลเมือง มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการอ่านผ่านแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560-2564 ที่ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งกำหนดให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มุ่งสู่การเป็นประเทศไทยยุค 4.0 โดยห้องสมุดต้องมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมมือผนึกกำลังกันเป็นหนึ่งเดียวเพื่อสรรค์สร้างสังคมการเรียนรู้ เพราะห้องสมุดเป็นองค์กรที่ช่วยให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการอ่านโดยตรง ห้องสมุดควรจัดกิจกรรมสำหรับเยาวชนเพื่อส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ กิจกรรมเล่านิทาน แข่งขันการแต่งและเล่านิทาน อ่านบทกวี โต้วาที แสดงละคร วิจารณ์หนังสือ เป็นต้น ไม่ว่าห้องสมุดนั้นจะเป็นห้องสมุดประเภทใด เพราะผู้ใช้บริการของแต่ละห้องสมุดคือผู้อ่าน ที่มีความต้องการในการอ่านหนังสือ หรือวัสดุการอ่านในรูปแบบอื่นๆ รวมถึงในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะช่วยลดข้อจำกัดในเรื่องสถานที่และเวลาย่อมช่วยให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กฤตชัย อรุณรัตน์. (2561). **เครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้**. ใน *การประชุมทางวิชาการระดับชาติ เรื่อง ร่วมมือสรรค์สร้างสังคมการเรียนรู้ (Together we creat Learning society และประชุมใหญ่สามัญประจำปี พุทธศักราช 2560 วันจันทร์ที่ 26-วันพุธที่ 28 มีนาคม 2561 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร (น. 47-48). กรุงเทพฯ:สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.*
- การนำเสนอผลงานวิชาการ: **การประชุมวิชาการระดับชาติ PLINET ครั้งที่ 9 วันที่ 9-11 มกราคม พ.ศ. 2562 ณ โรงแรมเดอะไทด์ รีสอร์ท บางแสน ชลบุรี. (2561).** สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2561 จาก http://pulinet2019.buu.ac.th/index.php/Pulinet/per_format
- เกี่ยวกับเน็ตประชารัฐ. (2561). สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2561 จาก <http://netpracharat.com/เกี่ยวกับเน็ตประชารัฐ>
- กัจจกร ตติยิกวี. (2561). **ทิศทางเครือข่ายการศึกษาแห่งชาติ (NEdNet).** สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2561 จาก http://www.uni.net.th/seminar/ipv6/img/NEdNet-IPv6_add_for_rongkajjara.pdf
- ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET). (2561). สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561 จาก <http://www.pulinet.org/>
- เครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS). (2561). **ความเป็นมาของเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).** สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2561 จาก http://www.uni.net.th/UniNet2013/thailis_history.php
- โครงการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (UniNet). (2561). สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561 จาก <http://www.uni.net.th/UniNet/uninethistory.php>
- โครงการส่งเสริมบ้านหนังสือชุมชน. (2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก <http://phattalung.nfe.go.th/report/photo/5785.doc>
- ชุติมา สัจจานันท์. (2561). **บทบาทของสมาคมวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในการสร้างสังคมการเรียนรู้**. ใน *การประชุมทางวิชาการระดับชาติ เรื่อง ร่วมมือสรรค์สร้างสังคมการเรียนรู้ (Together we creat learning society และประชุมใหญ่สามัญประจำปี พุทธศักราช 2560 วันจันทร์ที่ 26-วันพุธที่ 28 มีนาคม 2561 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร (น.38-46). กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.*

ณัฐิดา บุตรพรม และพุทธิ ศิริแสงตระกูล. (2558). ระบบแม่ข่ายข้อมูลจากฐานข้อมูลเป็นออนไลน์. *โทยโล.วศวกรรมสาร มก.* 28(93), 87-94.

ทรงพนธ์ เจมประยงค์. (2561). การวศยสพหพทาการทางสาสนเทศศาสตรศุขภาพสู่งานวศยภาษาศาสตร คล้งข้อมูล. ใน การประชุมทางวศากการระดับชาติ เร่อง ร่วมือสรรรค์สร้างสังคมการเรียนรู้ (Together we creat learning society และประชุมหญ่สามัญประจำปีพุทธศักราช 2560 วันจันทรที่ 26-วันพุธที่ 28 ม่นาคม 2561 ณ โรงแรมแอมบาสดอร์ ถนนสุขุมวศ กรุงเทพมหานคร (น. 49-54). กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเดจพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมาร.

นายนพร พญาชน. (2555). ห้องสมุดโรงเรียนวดยกระบตร: รางวัลครุสงเสริมการอ่านยอดเยียมระดับประเทศ. สืบค้นเมื่อนที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก http://yblibrary5222.blogspot.com/2012/09/blog-post_17.html

นายนพร พญาชน. (2561). Library pitching: นานาสาระ อยาไ้ อยาไ้เห็น อยาไ้เป็น อยาไ้ทำ อยาไ้ฝัน...ในห้องสมุด. ใน การประชุมทางวศากการระดับชาติ เร่อง ร่วมือสรรรค์สร้างสังคมการเรียนรู้ (Together we creat learning society และประชุมหญ่สามัญประจำปีพุทธศักราช 2560 วันจันทรที่ 26-วันพุธที่ 28 ม่นาคม 2561 ณ โรงแรมแอมบาสดอร์ ถนนสุขุมวศ กรุงเทพมหานคร (น. 87-110). กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเดจพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมาร.

ประชาคม จันทรศศ. (2558). เป้าหมายอาศวศศษาสู่การศศษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารอาศวะก้าวไกล* 1(1), 5-8.

ประชาคม จันทรศศ. (2561). นโยบายของรฐในการพัฒนาวัฒนธรรมการอ่านและห้องสมุดเพื่อขับเคลื่อนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้. ใน การประชุมทางวศากการระดับชาติ เร่อง ร่วมือสรรรค์สร้างสังคมการเรียนรู้ (Together we creat learning society และประชุมหญ่สามัญประจำปีพุทธศักราช 2560 วันจันทรที่ 26-วันพุธที่ 28 ม่นาคม 2561 ณ โรงแรมแอมบาสดอร์ ถนนสุขุมวศ กรุงเทพมหานคร (น. 11-37). กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเดจพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมาร.

แผนพัฒนาการศศษาของกระทรวงศศษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). (2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศศษาธิการ กระทรวงศศษาธิการ.

แผนพัฒนาศศษาเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559) กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสือสาร.

แผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (พ.ศ. 2560-2564). 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561 จาก

file:///C:/Users/KU_Lib/Downloads/PR%20arit%20read%20book%202017.pdf

พรเทพ ชูพันธุ์. (2553). **งบไทยเข้มแข็ง (SP2) ที่ใช้ไป 8.6 หมื่นล้านบาท มีผลต่อเศรษฐกิจอย่างไร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก

<https://www.scbeic.com/th/detail/product/291>

มารุต บุณรัช. (2561). **เทคโนโลยีเชิงความหมายสำหรับงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (Semantic technology for library and information science research)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก

http://lst.nectec.or.th/marut/presentations/semantic_search_tla.pdf

ยุทธศาสตร์การอ่าน. (2553). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก

<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=20924&Key=news1>

ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) (สรุปย่อ). 2559. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561 จาก

<http://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2017/01/pdf/20year-may59.pdf>

วิศปัติย์ ชัยช่วย. (2560). **สารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม: แนวคิดและประเด็นการวิจัย**. *วารสารสนเทศศาสตร์* 35(2), 130-153.

วีระ โรจน์พจนรัตน์. (2559). **เล็งใช้โอกาสเทอสื่อออนไลน์กระตุ้นการอ่าน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.admissionpremium.com/content/569>

วีระ โรจน์พจนรัตน์. (2560). **กรมตั้งเป้า 5 ปี คนไทยใช้เวลาการอ่านเฉลี่ย 90 นาทีต่อวัน**.

กรุงเทพธุรกิจ (27 มกราคม 2560). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/736496>

วิโรจน์ ลักขณาอดิศร. (2561). **บทบาทของครูในการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ให้กับเยาวชน**. ใน *การประชุมทางวิชาการระดับชาติ เรื่อง ร่วมมือสรรค์สร้างสังคมการเรียนรู้ (Together we creat learning society และประชุมใหญ่สามัญประจำปี พุทธศักราช 2560 วันจันทร์ที่ 26-วันพุธที่ 28 มีนาคม 2561 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร (น. 63-86)*. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

วิโรจน์ ลักขณาอดิศร. (2560). **ปูทางให้ลูกไป สู่เส้นชัยที่ลูกหวัง**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ศศิพิมล ประพินพงศกร. (2555). **ประสิทธิผลการสอนรายวิชาสัมมนากับนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์: การศึกษาเฉพาะกรณี. วารสารสารนิเทศ
ศาสตร์ 30(3).**

“ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาหนังสือไทย” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561 จาก
<https://www.facebook.com/thaibooks.studies/>

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ. 2560. **ประกาศ: แผนยุทธศาสตร์สมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยฯ 2 ปี (เมษายน 2560 – มีนาคม 2562).** สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561
จาก <http://www.tla.or.th/index.php/announcement/134-60-06-02-strategic-plan-2560-2562>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). 2559. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561
จาก <http://goo.gl/0NNPnm>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. 2558.**
กรุงเทพฯ: สำนักสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561 จาก
(<http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/readingPocket58.pdf>)

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK park. (2560). **TK park ลงนาม MOU เครือข่ายศูนย์เรียนรู้ใกล้
บ้าน.** สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก
https://www.tkpark.or.th/tha/tk_news_detail/353/TK-park-ลงนาม-MOU-เครือข่าย-ศูนย์เรียนรู้ใกล้บ้าน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2561. **คู่มือ
การดำเนินงานกิจกรรมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการพัฒนาห้องสมุด ประจำปี
งบประมาณ 2561.** กรุงเทพฯ: กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ สำนักงานวิชาการ
และมาตรฐานการศึกษา. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561 จาก
(http://academic.obec.go.th/images/document/1522825139_d_1.pdf)

สุกัญญา สมไพบูลย์. (2561). **ปิดห้องเลคเชอร์ คุยกับเรื่องโลกออนไลน์ กับการใช้ Media
literacy ในยุค 4.0 ?** สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก
<http://johjaonline.com/talk-lounge/ปิดห้องเลคเชอร์-กับอาจารย์สุดมัน-คุยกันเรื่อง-โลกออนไลน์-กับการใช้-media-และ-เลข-4-0/>

“ห้องสมุดมีชีวิต ร.ร.วัดยกระบัตร์ จ.สมุทรสาคร” (2561). สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561 จาก
<https://www.facebook.com/ห้องสมุดมีชีวิต-รรวัดยกระบัตร์-จสมุทรสาคร-207171779338879/>

- ห้องสมุดสำหรับ “ชาวตลาด”. 2561. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561 จาก
<http://www.nfe.go.th/onie/attachments/article/1362/1120.pdf>
- อัญชลี ธรรมะวิสิกุล. (2553). **กศน.ตำบล: แหล่งเรียนรู้ของชุมชน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก <https://panchalee.wordpress.com/2010/12/23/nfe-tumbon/>
- ALIST ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเพื่อสถาบันอุดมศึกษาไทย). (2561). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก Web site: <http://www.alist.psu.ac.th/>
- American Librarians Association. (2018). Retrieved October 8, 2018 from Web site: <http://www.ala.org/>
- Association for Library and Information Science Education – ALISE. 2018. Retrieved October 8, 2018, from Web site: <https://www.alise.org/>
- Association of Independent Information Professionals – AIIP. 2018. Retrieved October 8, 2018, from Web site: <https://www.aiip.org/>
- “Big Six Steps.” 1987. Retrieved October 8, 2018, from <https://ashley.nhcs.libguides.com/researchprocess/Big6>
- Diamond, Adele. (2013). **Working Memory in Executive Function (p. 142-149)** *Annual Review of Psychology*. 64, 135-168.
(<http://www.devcogneuro.com/Publications/ExecutiveFunctions2013.pdf>)
- EBSCO Discovery Service (EDS). (2561). สืบค้นวันที่ 27 ตุลาคม 2561 จาก <https://arit.snru.ac.th/topics/642>
- Hickok, John. 2017. **“Southeast Asia Library Conference: CONSAL” International Information & Library Review 48(1), 72-74.**
(<https://doi.org/10.1080/10572317.2016.1146050>)
- IFLA-The International Federal of Library Associations and Institutions. (2018). Retrieved October 28, 2018, from Web site: <https://www.ifla.org/>
- IFLA Global Vision. (2018). Retrieved October 28, 2018, from <https://www.ifla.org/node/11900>
- IFLA Guidelines for Library Services for Young Adult. 2015. Retrieved October 8, 2018, from <https://www.ifla.org/publications/guidelines-for-library-services-for-young-adults--revised->

IFLA Guidelines for Library Services to People Experiencing homelessness. 2017.

Retrieved October 8, 2018, from

<https://www.ifla.org/publications/node/12642>

IFLA Guidelines for Planning the Digitalization of Rare Book and Manuscript

Collections. 2014. Retrieved October 8, 2018, from

<https://www.ifla.org/publications/node/8968>

IFLA School Library Guideline, 2nd edition. 2002. Retrieved October 8, 2018, from

<https://www.ifla.org/publications/node/9512>

International Association of School Librarianship – ASL. (2018). Retrieved October

28, 2018, from Web site: <https://www.iasl-online.org/>

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). 2018.

Retrieved October 8, 2018, from Web site: <https://www.ifla.org/>

KMUTT-LM. (2561). **Library Automated System: KMUTT-LM** สืบค้นเมื่อวันที่ 26

ตุลาคม 2561 จาก <https://kmutt-lm.lib.kmutt.ac.th/about/>

National Center for Learning Disabilities. (2018). **Executive Function**. Retrieved

October 30, 2018, from

<https://www.understood.org/~media/040bfb1894284d019bf78ac01a5f1513.pdf>

Philippines Librarians Association, Inc. 2018. Retrieved October 8, 2018, from Web

site: <http://plai.org.ph>

Theerayooth Kosin. (2561). **Data quality: lessons learned from iThesis Project**

and its challenges. WANCA'36th Mahasarakham University สืบค้นเมื่อวันที่ 26

ตุลาคม 2561 จาก

http://www.wunca.uni.net.th/wunca_regis/wunca36_doc/18/016_WUNCA36-present.pdf

UniCAD. (2561). **การเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างสถาบันการศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการ**

การอุดมศึกษาบนโครงข่ายของสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนา

การศึกษา (UniNet) สืบค้นเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2561 จาก

http://www.wunca.uni.net.th/wunca_regis/wunca35_doc/19/007_Present-UniCAD-v9.pdf

UniNet. (2556). แหล่งเรียนรู้บนเครือข่าย UniNet. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2561 จาก
<http://www.uni.net.th/UniNet/UniNetKM/UniNetLearningSource.pdf>

UniNet. (2561). ทำความรู้จักกับเครือข่าย UniNet. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2561 จาก
<http://www.uni.net.th/UniNet/introduce.php>

United Nations. 2016. **Leaving no one behind.** Retrieved October 8, 2018, from
<https://unstats.un.org/sdgs/report/2016/leaving-no-one-behind>

Walai AUtoLib: Automated Library System. (2561). สืบค้นเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2561 จาก
Web site: <https://www.walaiautolib.com/>